

~~13.455.~~

10 06

**БІБЛІОТЕКА
ЦЕНТРАЛЬНОГО ВАСИЛІАНСЬКОГО АРХІВУ
Ч. 2.**

О. РОМАН ЛУКАНЬ, ЧСВВ.

13.455

Львів. Бібліотека
АН УРСР

ВАСИЛІЯНИ -- РИМСЬКІ ПАПИ

Відбитка з „Нової Зорі“. XI. Львів 1936. ч. 27 (926) і 28 (927).

Л Ъ В І В

1 9 3 6

**НАКЛАДОМ ЦЕНТРАЛЬНОГО ВАСИЛІАНСЬКОГО
АРХІВУ Й БІБЛІОТЕКИ У ЛЬВОВІ, ВУЛ. ЖОВКІВСЬКА 36.**

255

9375-647

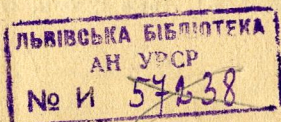
Ч. 150/36.

Дозволюється друкувати.
Від Протоігуменату ЧСВВ.
Галицької Области Пресв. Спаса.

Львів, 15 квітня 1936.

о. Віталій Градюк, ЧСВВ.,
Протоігумен

L. S.

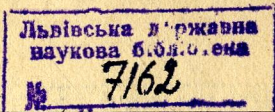

Ч. 6054/РД.

Дозволюється друкувати.
Від гр.-катол. Митропол. Ординаріату.

Львів, 21 квітня 1936.

† ІВАН,
Єпископ-Помічник

Монаший Чин, оснований св. Отцем Васи́лієм Великим у другій половині 4 стол. в Понті над річкою Іріс в Малій Азії, скоро розрісся й поширився. Правила св. Васи́лія В. для його монахів потвердили Христові Намісники Римські Папи: Ліберій 363 р., св. Дамас 366 р., св. Інно́кент I (402—417), св. Лев I Великий 456 р., св. Ге́лясій I (493—496) і ін. Васи́ліянський історик і життєписець св. Васи́лія Вел. Аполінар Agresta пише, що св. Васи́лій побудував численні монастирі в в Каппадокії й Понті та що в тих монастирях уже за св. Васи́лія жило багато тисячей монахів. Дальше додає згаданий життєписець, що св. Васи́лій ще за свого життя, неначе другий Авраам, мав велике число своїх духових синів і дочок: він під своїм прапором у різних краях на Сході й на Заході бачив своїми очима більше як 90.000 монахів-борців.

Монаше життя по правилах св. Васи́лія В. поширилося й розрослося не лише в Малій Азії, але найшло плідну рілю для себе також у Сирії, Палестині, Вірменії, Єгипті, Лівії, Георгії та в дальшій Африці. Монастирями покрилися й острови на морях Середземнім і Егейським. Між ін. Кипрський Острів мав 12 васи́ліянських монастирів, Крета мала 24 васи́ліянські Лаври з цінними старинними бібліотеками.

Заповнилися васи́ліянськими монастирями також Греція, Тракія, Дальматія. Пізніше Болгарія, Волощина й інші краї. Згадуючи ті краї, не можемо не згадати й своїх українських земель, де було багато-багато васи́ліянських монастирів. Сама Г а л и ч и н а мала досі понад 370 васи́ліянських монастирів. А кілька мали їх Наддніпрянська У к р а ї н а, Закарпат-

тя, Литва, Білорусь, Волинь і інші землі? Ті монастирі і василіянський Чин взагалі на наших землях так тісно вяжуться з історією й життям нашого народу як ніякий інший монаший Чин у всесвітній історії. Так коротко про василіянські монастирі на Сході.

А тепер пригляньмося їх поширенню й розвою також на Заході. Св. Василій В. сам старався, щоб і в Західній Церкві поширити монаше життя на основі своїх правил. В однім своїм листі (до Неокесарійців) св. Василій пише, що він писав листи до численних тодішніх єпископів, між ін. й до єпископів у Західній Церкві, а саме до італійських, французьких та еспанських і від них одержував листи, повідомляючи й поширюючи таким чином свої монаші Правила в Західній Церкві. До папи Дамаса I. св. Василій посилав свого брата св. Петра, пізнішого єпископа в Севастії, в вірменській землі. Папа Дамас не тільки потвердив Правила св. Василія, але й поручив, щоб монаший Чин св. Василія оснувати й на Заході. Так і сталося. Ще за життя св. Василія повстали в Італії монастирі, де збиралися монахи, що жили по Василієвих Правилах. Св. Єронім († 420 р.) пише в однім листі, що Рим стався Єрусалимом, бо наповнився густо монастирями монахинь та й великим числом монахів. Пізніше повстали в Римі нові василіянські монастирі, що їх побудували Римські Папи: св. Лев I Великий (440—461), св. Іларій (461—468), Іван V (685—686), Іван VII (705—707), св. Григорій II (715—731), св. Захарія I (741—752), Павло I (757—767), св. Пасхаль I (817—824), Лев IV (847—855) і ін. так, що в самім Римі було коло 15 василіянських монастирів. Апостольська Столиця часто назначувала римських Василіян на кардиналів, що їх пізніше вибирали на Христових Намісників (напр. св. Пелагій II, Вонифатій III, Северин, св. Конон, св. Григорій II з монастиря св. Сави, св. Заха-

рія I, св. Степан II) або на своїх легатів тощо, як пр. архимандрита Петра з монастиря св. Сави, що був на II-ім Вселенським Соборі в Никеї 787 р. Василияни в Римі між ін. вели й учили в Грецькій Школі, відки вийшло багато пізніших славних мужів Церкви й держави. Та не тільки в Римі, але й в околиці Риму були численні василіянські монастирі.

Перейдім тепер до Полудневої Італії, перейдім до Апулії, Калябрії, Сицилії. Як стверджують історики, ті країни мали в своїм часі понад 500 василіянських монастирів з цінними бібліотеками. Між ними було багато й жіночих монастирів, напр. в Палермі, Мессині й ін. В Палермі Василияни мали славу школу; з неї вийшли між ін. пізніші Христові Намістники: св. Конон (686—687), св. Сергій I (687—701). В пізніших часах сицилійські Василияни мали славу школу в своїм монастирі Пресв. Спаса в Мессині від 1456 р. Ту школу заснував кардинал Висаріон († 1472), що був рівночасно й архимандритом у Мессині. Столичний город Неаполітанського Королівства Неаполь мав у своїм часі 11 василіянських монастирів. Там був і єпископ грецького обряду, окремий від римо-католицького архієпископа, про що свідчать кард. Бароній під 472 р. і василіянський історик Еспанець о. Альфонс Clavel у своїм творі про давність василіянського Чину.

Василіянський Чин у своїх початках поширився на Заході ще в Іспанії, Франції, Бельгії, Голляндії й Німеччині. Підупалий Чин св. Василия В. в Іспанії відновили Римські Папи Пій IV 1561 і Григорій XIII 1572 р. Пізніше тамешні Василияни творили 3 окремі свої провінції та прославилися великою побожністю й наукою нпр. Dydacus Nyssenus († 16.X. 1656), архимандрит у Мадриті, автор 4-томових проповідей і автор прегарного життєпису св. Василия Вел. п. н. Phoenix Graeciae. Твори його переклав на латинську мову

домініканин Іван Freylinck Reimbacensis. Напечатані згадані твори появилися між ін. в Інсбруці і в Кракові 1650 — 59 р. в 5 томах із печатні вдови Луки Купін'а. З еспанських Василиян заслугує на згадку також історик Альфонс Clavel, автор цінного твору в еспанській мові про давність василіянського Чину. Інший еспанський Василиянин Григорій Placentinius прославився як учений знавець і автор книжки про відчитання давніх грецьких написів. (Рим 1751).

Французькі Василияни мали свій монастир між ін. в Annay. Відти 1882 р. деякі монахи переселилися до Торонта в Канаді, де заснували Колегію св. Михайла. Того року працювало в тій колегії 9 священиків. Ще 17.XI. 1896 р. один з наших реформованих Василиян, а саме о. Юліян Дацій писав листа до ректора в згаданій Колегії¹, навіязуючи таким чином звязки з Василиянами в чужім краї.

В різних краях, як бачимо, найшлюбніше місце сини св. Василия Вел. різних народностей та й обрядів так на Сході як і на Заході.

Не подаю дальшого історичного розвою та й сучасного стану василіянських монастирів особливо в Вірменії, Сирії й ін. краях на Сході і на Заході в першу чергу в Італії й на Сицилії, бо не це ціль отсеї статті. Про те є деякі хоч не докладні відомості в церковних енциклопедіях, лексиконах та в недавно виданій у Римі книжці: *Statistica con cenni storici della Gerarchia e Dei fedeli di rito orientale*.

Та ще тут згадаємо про одне—друге.

В Італії грецькі Василияни не всі пошилилися настало. Туди вони прийшли з Сходу особливо в 8 стол. підчас релігійних переслідувань. Та коли пізніше настали спокійніші часи, тоді багато прибулих

¹ Відпис згад. листа зберігається в Центральнім Василиянським Архіві у Львові. Про те диви також мою нотатку в „Записках ЧСВВ“ V. 138.

зо Сходу Василіян вернулося знову на Схід, а їх монастирі в італійських землях дісталися іншим монашим Чинам, в першу чергу Венедиктинам. Все таки від 16 ст. італійські Василіяни, даліше калябрійські, сицилійські й еспанські на основі буллі Римського Папи Григорія XIII з 1.XI. 1579 р. творили одне зложене Згромадження—Чин, наділений різними папськими привілеями, відпустами та й іншими ласками так духовними як і дочасними. Всім тим Чином управляв найвисший наставник протоархимандрит (генерал), що на основі папських декретів Григорія XIII, Климента VIII і Павла V мав перше місце в папській каплиці поміж генералами інших монаших Чинів. Італійські Василіяни в 18 ст. побудували в Римі величавий монастир св. Василія Вел.: в нім між ін. жили генерал і прокуратор Чина. Недалеко Риму в місцевості Гротта Феррата існує старинний монастир грецьких Василіян ще й досі, цінний тим, що має мистецькі пам'ятки й старинну бібліотеку.

В 17 і 18 стол. зпоміж італійських Василіян вийшло багато чільних мужів. Обмежуємося тут лише згадками про деяких, а саме: генерал Чина Аполінар Agresta, життєписець св. Василія В., видавець Правил його та автор праці про василіянських Святих в Калябрії; велітерненський архимандрит Аполінарій Passarinius, автор Календаря Святих василіянського Чина (1695 р.), генерал Чина Петро Menniti, автор книжки *Didatterio basiliano* (Roma 1710), що діждалася перекладу й на польську мову (*Szkoła Bazylianska*, Wilno 1764), недавно появилася й перерібка тої книжки також в українській мові зпід пера о. І. Луба ЧСВВ (два видання: 1) Василіянська Школа й 2) Духовні вправи, Жовква, 1935). Даліше: Иосиф del Pozzo, автор критично - історичного твору про св. Василія В. (Рим 1746). З гроттаферратських Василіян заслугують на увагу: барберинський бібліотекар і ви-

давець Минеї (1738 р.) Пилип Vitali, учений богослов і знавець грецької мови й видавець наукового життєпису св. Вартоломея Яків Sciommarì, знавець церковно-богослужбової поезії Антін Росс, автор прегарного життєпису св. Йосафата (Рим 1867) Микола Contieri, учені знавці наших церковних обрядів Федір Toskani, Йосиф Cozza—Luzi, Софрон Gassizi, Ніль Borgia, Льоренц Fardo, (останній відчитав між ін. писані ноти в давніх літургічних рукописах у бібліотеках Ватиканській і Гроттафerratській), далі ряд істориків: Арсен Pellegrini, Антін Rocchi, Косма Buccola й ін.

Також Василіяни Литовської Провінції Пресв. Тройці реформи нашого митрополита Йосифа Велямина — Рутського від 17 стол. мали в Римі свій монастир і церкву Жировицької Божої Матері й св. муч. Сергія й Вакха (Piazza della Madonna dei Monti 3), де довгі роки проживали генеральні прокуратори нашого Чина. Сьогодні в тім монастирі приміщена Архимандрита Курія ЧСВВ. Крім того галицькі Василіяни в Римі ведуть ще сьогодні Український Папський Семинар ім. св. свящм. Йосафата.

Познайомившись оттак коротко з розвоєм і працею синів св. Василя Вел. на Сході й на Заході, придивімся бодай загально ще одній справі, а саме числу Святих, що вийшли з василіянського Чину та становлять правдиву прикрасу тогож Чина.

Вже василіянські дослідники А. Agresta, А. Passarinus, П. Menniti, І. Кульчинський та й чужі списали багато хоч не всіх Святих обидвох полів з Чина св. Василя Вел., а саме: 1805 святих Патріархів, Архiepiscopів і Епископів, 3010 святих Архимандритів, 11.805 святих Мучеників, а святих Визнавців і Монахинь було тільки, що їх годі й почислити. Послухаймо, що в нашій справі пише чужа нам людина Бр. Марко Антін Alegre Са-

sanate в своїм творі „Рай Кармелітський”:

„Василій духом і своєю наукою зродив світові багато Визнавців і залюднив небо Мучениками, Учителями, Проповідниками, Визнавцями й святими Дівами в такім великім числі, що імена Святих, що їх видав Чин св. Василя, сама Божа Мудрість знає й може поррахувати“. А дальше він додає, що „під монашим імям св. Василя жили Найвисші Папи, Патріярхи, Архиепископи, Цісарі, Царі, Князі, св. Учителі Церкви, Письменники й численні мудрістю й святістю найславніші Мужі та й за оборону Церкви завсіді охоче воювали з єретиками, безбожниками й всіма того роду ворогами, завсіді були мужні за Христа.“ Папа Григорій XIII у своїй буллі „Benedictus Deus“ з 1. XI. 1579 р., пишучи про Василян, що цвили в святості, науці й мудрості в минулих віках, говорить: „Вони визначні святістю життя й наукою в усім світі особливо в Азії, Палестині, Тракійї, Греції та Італії цвили довгі віки.“

Гарну прикрасу для василіянського Чина творять також ті, що засідали на Петровім Престолі й управляли св. Церквою як Христові Намістники, Римські Папи. Їм саме присвячена отся стаття. Папську тіяру носило на своїх головах 25 Василян—Папів, між ними 17 святих Папів. По народності були це Сирійці, Греки, Італійці й один Словянин родом з Дальматії. Не легко було нам писати цю статтю й скласти цей список Василян—Папів. Подаємо тут те, що можна було зробити у Львові, де неодної потрібної річі нема навіть в тутешніх великих Бібліотеках. Використана бібліографія, що її список подаємо при кінці, се книги й книжки, що зберігаються в василіянських Бібліотеках у Галичині (Доброміль, Жовква, Крехів, Кристинопіль, Лаврів, Львів і ін.). А ось список Василян—Папів:

1. Св. Іннокентій I (18. V. 402—28. VII. 417). Уродився в м. Альбано. По смерті Папи Анастасія I духовенство й Римляни однодушно вибрали Іннокентія на Папу. На початку свого уряду поручив Анисієві, єпископові в Тессальоніці, пильно дбати за Церкву в Східній Іллірії, в папськім імені. На просьбу Віктриція,

єпископа в м. Rouen, видав декрети про церковну карність. Між ін. наказав, щоб священники й діякони по своїм висвяченні розлучилися з жінками. Той самий наказ повторив 405 р. в листі до Єксуперія, єпископа в Тулюзі, і наказав виключати з Церкви ті жінки, що покинувши своїх чоловіків за їх життя, вдруге виходили замож. Папа Іннокентій I відважно виступив проти цісарського двора в Царгороді в обороні переслідуваного царгородського патріярха св. Йоана Золотоустого († 407). Коли собори в Картагіні й в Мілеве 416 р. осудили науку еретика Пелягія, Папа Іннокентій I ті ухвали потвердив. Також потвердив Правила св. Василя Вел. Це був один з великих Папів у перших віках християнства. Від нього саме вийшла думка створити духовну монархію, що з часом і сталося по великих трудах. До наших часів збереглися 42 листи Папи Іннокентія I.

2. Св. Зосим (417 — 418), родом Грек. Полишив велике письмо проти науки Пелягіян і кілька листів до єпископів у Галлії. Вмер 26. XII. 418 р. Про нього Fricke видав твір: *Zosimus in Clemente XI redivivus* (Ulm 1719).

3. Св. Лев I. Великий (440—461), уродився в Римі з родини тосканського походження при кінці 4 стол. Як Папа відновив церковну карність в Африці, осуджуючи поширену там аріянську науку. Осудив також еретичні науки Манихейців, Пелягіян, Прискиліян і Монофізитів (Євтихія та інших). В 449 р. скликав собор в Римі, де осудив і уневажнив византійське соборище в Єфесі тогож року, коли вбили царгородського патріярха св. Флявіяна, що поборював еретичну науку Євтихія. На 4-ий вселенський Собор у Халькедоні 451 р. сей Папа вислав своїх 4-ох легатів. Рішення того Собору Папа Лев I потвердив крім 28 канону, що поширяв і признавав привілеї патріярхові в Царгороді. Крім того цей папа наказав, щоб

піддіякони не женилися; скасував прилюдну сповідь і завів Хресну Дорогу. Відзначився як великий знавець Сходу, хоч проживав в Римі. З часів його папського уряду полишилося 96 проповідей і 143 листи, між ін. *Epistula dogmatica ad Flavianum*. Того листа приймали були також інші єпископи на Сході. Св. Лев I це один із найбільших Отців і Учителів Церкви. Вмер 11. IV. 461 р. Перед смертю побудував величавий василіянський монастир коло церкви св. Петра в Ватикані, як про те свідчать два василіянські історики, Еспанець о. Альфонс Clavel ЧСВВ і Українець о. І. Кульчинський ЧСВВ. Крім того 456 р. потвердив Правила св. Василя Великого.

4. Св. Іларій (461—468), родом з Сардинії. За Папи св. Льва I Великого був на тзв. розбійничім Соборі в Єфесі 449 р. як папський легат і противник Діоскора й сторонників його. На папський престіл вступив у листопаді 461 р. Скликав до Риму собор єпископів 465 р. й ухвалив багато справ для Церкви в Іспанії. Католицькій Церкві св. Іларій дуже прислужився, дбаючи про заховання церковних канонів. Побудував також два василіянські монастирі в Римі, один св. Лаврента *Ad balneum*, один *Ad lunam* на Цвинтарях. Умер 17. VII. 468 р.

5. Св. Пелагій (578—590), родом з Риму, син Вінігільда, родом Гота. В молодості вступив до василіянського монастиря в Римі, де небаром став кардиналом. Вибраний на Папу 27. XI. 578 р. Коли в 588 р. царгородський патріярх Іван Постник прибрав собі титул „єкуменічного“ (вселенського) єпископа, папа Пелагій II протестував проти того й заборонив своєму апокрисарієві в Царгороді мати якібудь звязки зо згаданим патріярхом. Історики називають св. Пелагія „Добрим Пастирем“, що дбав про вірних і Божу славу. Вмер 8. II. 590 р.

6. Вонифатій III (607), походив

з Риму. В 603 р. працював у Царгороді як Апостольський Нунцій Папи св. Григорія Великого. На Папу вибрали його 19. II. 607 р. Заслуга його та, що він скликав 72 єпископів на собор, котрий заборонив вибирати когобудь на папу або єпископа за життя папи або єпископа або в перших днях по його смерті. За папи Вонифатія III віднято патріярхові в Константинополі титул патріярха „єкуменічного” або „вселенського”, що його собі присвоїв був Іван Постник. Вонифатій III умер 10. XI. 607 р.

7. Северин (640), родом з Риму. На Папу вибрали його по смерті Папи Гонорія I. Управляв Церквою кілька місяців і вмер 1. VIII. 640 р.

8. Іван IV (640—642), Слов'янин, родом з Дальматії, син Венанція, вибраний на Папу в серпні 640 р. по смерті Папи Северина. Духовенству в Ірляндії наказав Великодні Свята святкувати звичаєм римо-католицької Церкви та стерегтися відновленої ересі пелаягїнізму. Скликав собор єпископів і відкинув науку Іраклія про одну волю в Ісусі Христі й відпис тої ухвали вислав до Константинополя для цісаря разом зі скаргою на тодішнього патріярха Пирруса, що боронив згад. науки. Папа Іван IV побудував у Римі нові церкви й відновив давніші. Викупив багато християн, що їх Слов'яни взяли в полон, напавши Іллірію й Панонію. Вмер 11. X. 642 р.

9. Св. Теодор I (642—649), родом Грек. Боровся з ерессю монотелетів. В 649 р. скликав собор у церкві св. Петра в Римі, осудив науку монотелетів і викляв царгородського патріярха Павла. Історики славлять характер Папи св. Теодора I.

10. Св. Мартин I (649—655), родом із Тоді в Тосканії. Як Папа скликав єпископів на собор у латеранській церкві, де осудив науку монотелетських патріярхів у Царгороді та викляв їх враз із їх опікунами цісарями: Іраклієм і Констан-

сом II, за що останній 654 р. вночі вивіз св. Мартин I з Риму до Царгороду, де Папу увязнив і вів по місті як розбійника. Наступного року цісар прогнав Папу на вигнання до Херсонесу в Таврії, де Папа й помер 16. IX. 655 р. Св. Мартин I полишив листи, цінні для церковної історії. Вони свідчать про великість його душі, величність думки, силу характеру й живу його віру.

11. Св. Агатон Чудотворець (678—682). В р. 680 скликав собор у Римі й викляв монотелетів. На 6-ий вселенський Собор (1-ий Трулянський 680—681 р.) у Царгороді вислав св. Агатон своїх легатів, які на згад. Соборі доказали Грекам, що в Ісусі Христі є дві натури й дві волі. Вмер св. Агатон 10. I. 682 р.

12. Св. Лев II (682—683), родом Грек із Сицилії. Папою став у серпні 682 р. Переклав із грецької мови на латинську акти 6-го вселенського Собору. Відписи їх вислав еспанським єпископам разом з відповідними листами. Також був визначний музик; поліпшив григоріанський спів і уложив багато церковних пісень. Увів між ін. також „кроплення” народу свяченою водою. В першу чергу це був батько вбогих.

13. Іван V (685—686), Сирієць, родом з Антіохії. Вибраний на Папу 23.VII. 685 р. по Папі Венедикті II. Папа св. Агатон вислав був його як свого легата до Царгороду на 6-ий вселенський Собор. Іван V — це був муж Божого духа й великої науки, але тілом немічний. Майже весь час свого папського уряду Іван V провів у постелі. Коли архієпископ *Cagliari* без відома Папи висвятив єпископа в *Porto de Torre*, Іван V скликав собор єпископів і ухвалив, що єпископська столиця в *Porto de Torre* має остатися під безпосередною повновластю Апостольської Столиці. Вмер Папа Іван V 2.IV. 686 р., записавши великі фундації для монасти-

рів і священників. Полишив твір: *Liber de Pallii dignitate*.

14. Св. Теодор II (686), родом Грек. Вибраний на Папу з покори відрікся гідності.

15. Св. Конон (686—687), родом з Тракії. Відбувши науки в Палермо на Сицилії, прибув до Риму, де став кардиналом. На Папу вибрали його в Лятеранській церкві. За нього прибув до Риму Ірландчик монах *Kyllena*. Його св. Конон висвятив на єпископа та й уповажнив на вертати з поганства на Христову віру людей в Турингії. По 11 місяцях свого уряду вмер св. Конон 21 вересня 687 р.

16. Св. Сергій I (687—701), родом з Антіохії. Науки відбув у василіянським монастирі в м. Палермо в Сицилії. За папства його відбувся 692 р. в Царгороді II-ий Труляньський собор (невселенський), що на нього византіїці Папи не запросили й не повідомили його про скликання того собору. На згад. соборі м. ін. відкинули папські канони, осудили целібат і признали права царгородському патріархові. Папа Сергій I умер 9. IX. 701.

17. Іван VI (701—705), родом Грек. Вибрали його на Папу 28. X. 701 р. Від беневентського князя Гігульфа викупив багато невільників. Боронив англійського єпископа Вільфріда перед світськими властями. Вмер 9. I. 705 р.

18. Іван VII (705 — 707). Походив з Великої Греції. Вибраний на Папу 1. III. 705 р. Був це муж дуже визначний, великий бесідник і приятель церковного мистецтва. Побудував і відновив багато церков. Умер 18. X. 707 р.

19. Сисіній (708). Родом із Сирії. Папою був 20 днів.

20. Костянтин (708—715). Походив з Сирії. Як Папа відбув подорож на Схід (Царгород, Нікея) к. 711 р. Пізніше боровся з еретичною наукою монотелетів. Умер 8. IV. 715 р.

21. Св. Григорій II (715—731). Родом із Риму, монах із монастиря св. Сави в Римі. Як Папа вів велику боротьбу з іконоборцями. Скликав до Риму собор єпископів і осудив ересь іконоборців. В 719 р. вислав англійського монаха Вінфрида на вернути поган Тевтонів на Христову віру. Пізніше (723 р.) Папа висвятив його на єпископа, даючи йому ім'я Вонифатія. Св. Григорій II відновив мурі міста Риму, побудував монастирі коло церков св. Павла й св. Марії Більшої (Maggiore). Казав зладити книгу: *Liber diurnus Pontificum Romanorum*, що в ній зібрані документи й письма Апостольської Канцелярії. Вмер 10. II. 731 р.

22. Св. Григорій III (731—741). Родом з Сирії. Великий знавець мов грецької й латинської, гарний бесідник, дбайливий про віру, добродійний і лагідний, боронив як його попередник почитання св. образів. В 732 р. скликав собор єпископів у Римі й загрозив клятвою тим, що переслідувалиб вірних або зневажали честь св. образів. У церкві св. Петра в Римі казав умістити образи Спасителя, Апостолів, Преч. Діви Марії та й інших святих. До византійського цісаря Льва III Ісаврійського (716—741) писав енергічні листи, упоминаючи його, щоб залишив безбожну війну з св. образами. Вмер 28. XI. 741 р.

23. Св. Захарія I (741—752). Родом Грек. У Греції вступив до василіянського монастиря, опісля став кардиналом у Римі. На Папу вибрали його 3. XII. 741 р. Від льонгобардського короля відібрав 4 загарбані міста римського князівства. Боровся з поглядами іконоборців. Для патріярха в Царгороді вислав від себе визнання віри. Полишив листи до св. Вонифатія в справі католицької Церкви в Німеччині. Коли на Сході син Льва III Ісаврійського, цісар Костянтин V Копронім (741—775) жорстоко переслідував вірних, що почитали образи, особливо пе-

реслідував Василіян, тоді ті останні переходили до інших країв, у першу чергу до Італії, особливо до Риму, де їх радо приймив 750 р. папа св. Захарія I, фундуєчи своїм землякам численні монастирі. Також тоді немало й СС. Василіянок поселилося в Римі, куди вони привезли з собою святе тіло св. Григорія Богослова з Назіянзу († 390 р.). Св. Захарія вмер 15. III. 752 р.

24. Св. Степан II (752), Римлянин. Вже в ранній молодості вступив до василіянського монастиря в Римі, де заховуючи правила св. Василія В. заяснів чеснотою й наукою. Вибраний на Папу 27. III. 752 р., але не консекрований, бо 3-го або 4-го дня по виборі вмер на розрив серця.

25. Св. Пасхаль I (817—824). Підчас іконоборства на Сході Папа св. Пасхаль I потішав батьківськими листами св. Теодора Студита в Царгороді. Грецьким Василіянам, що втікли до Риму, побудував Папа два монастирі й церкву св. Пракседи. Вмер 10. II. 824 р. Наступник його Папа Євген II похоронив св. Пасхаль в церкві св. Пракседи. Анастасій Бібліотекар описує щедрість і чуда св. Пасхалія.

Як бачимо, Василіянський Чин впродовж 5—8 стол. видав 25 Папів, між ними 17 святих Папів. Память деяких з них святкує й наша українсько-католицька Церква (нпр. св. Льва I Великого 18. II. ст. ст., св. Агатона 20. II. ст. ст., св. Мартина I 14. IV. ст. ст., св. Іннокента I 28. VII. ст. ст.). Велика збірка портретів Василіян—Папів і кардиналів (напр. Вонифатія III, Івана IV, Івана V, св. Конона, св. Сергія I, Івана VII, св. Григорія III, св. Захарії, св. Степана II, св. Пасхалія I, кард. Макарія й ін.) зберігається сьогодні в василіянськiм монастирі в Крехові. Згадані образи малювали в 18 стол. василіянські малярі (нпр. Завадський) в Добромилі й Крехові. Львівські ОО. Василіяни мають портрет Папи Івана VII.

Кожний портрет у крехівському монастирі має цікаві написи в латинській мові. Та про ті портрети й написи на них колись пізніше на іншому місці. На кінець згадаємо, що деякі історики (Анастасій Бібліотекар, Бароній, Galloni, Tomassini, Bryecius, Ciacconi, Bisciola, Tamborinus, Meniti, Занкевич, Кульчинський) уважали ще інших Папів (напр. св. Григорія I Великого Двоєслова, Степана IV й ін.) за Василян. Однак новіша церковна історіографія заперечує це й виказує зовсім щось інше.

Найважливіша бібліографія.

Aguado A. OSBM. — Vilches G., Vita esemplare in compendio Del Molto Reverendo Padre Maestro D. Giovanni Agostino Borrego OSBM in Spagna. Granata—Roma 1759. — Anastasius Bibl., Historia de vitis Romanonum Pontificum. Parisiis 1649. — Allard P., Saint Basile. Paris 1903⁴. — Той самий і Теодорович П. ЧСВВ., Св. Василій В. Жовква 1933. — Assemani I. S., Kalendaria Ecclesiae Universalis. I—VI. Romae 1755.—Bayer F. J., Das Pabstbuch. München 1925. — Baronius C., Annales ecclesiastici. I—IX. Antverpiae 1597—1601, Moguntiae 1601 i Coloniae 1624.—Brockhaus H., Die Kunst in den Athos-Klöstern. Leipzig 1891.—Buccola C., M. B., Ricordi di una visita alla monumentale Badia greca di Grottaferrata. Terni 1903; Grottaferrata 1913² i 1933³. — Ваврик В. ЧСВВ., Почитання св. О. Н. Василія Вел. „Наставлення до монахів”. Чернеча Гора—Мукачів 1936. Ч. 25 i 26. — Hannah I. C., Christian monasticism. London 1924. — Henrion B., Allgemeine Geschichte der Mönchsorden. I. Tübingen 1845. — Herders Konversations-Lexikon. I—VIII. Freiburg im Br. 1902—1907³. — Hergenröther I. u. Kaulen Fr., Wetzter und Welte's Kirchenlexikon. I—XII. Freiburg im Br. 1882—1901². — Hergenröther I., Handbuch der allgemeinen Kirchengeschichte.

Львівська державна
наукова бібліотека

№

7162

И-57238

13.485.
Львів. Бібліотека
АН УРСР

I—II. Freiburg im Br. 1884—1885³. — *Heffele C. I.*, Conciliengeschichte. I—IV. Freiburg im Br. 1873—1879². — *Hilpisch S.*, Geschichte des benediktinischen Mönchtums. Freiburg im Br. 1929. — *Janin R.*, Saint Basile. Paris 1929. — *Zankiewicz D.* ZSBW, Cedr mistyczny. Supraśl 1717. — *Carminius Falconius N.*, Ad Capponianas Ruthenas Tabulas commentarius. Romae 1755. — *Kobler A.*, Studien über die Klöster des Mittelalters. Regensburg 1867. — *Кондаковъ Н.*, Опись памятниковъ древности въ нѣкоторыхъ храмахъ и монастыряхъ Грузіи. С.-Петербургъ 1890. — *Королева Н.*, Василиянський монастир у Франції. „Вісті з Чернечої Гори”. Мукачів 1936. Ч. 20. — *Cozza Luzi I.*, De s. Iosepho... „Bessarione”. IV. Roma 1899. — *Krynicky Wł.*, Dzieje Kościoła Powszechnego. Włocławek 1914² i 1930⁴. — *Kulczyński I.* OSBM, Il Diaspro prodigioso... Roma 1732. — *Тоў самуї*, Menologium bazylianskie. I—II. Wilno 1771. — Lexikon für Theologie und Kirche. I—VI. Freiburg im Br. 1930—1935. — *Martinov I., S. I.*, Annus ecclesiasticus graeco-slavicus. Bruxellis 1863. — *Menniti P.* OSBM, Didatterio basiliano. Roma 1710. — *Тоў самуї*, Szkoła bazylianska. Wilno 1764. — *Miklosich Fr. et Müller I.*, Acta et diplomata monasteriorum et ecclesiarum Orientis. I—III. Vindobonae 1871—1890. — *Mohler L.*, Kardinal Bessarion. Paderborn 1923. — *Montalembert Gr. u. Brandes K.*, Die Mönche des Abendlandes... I. Regensburg 1860. — *Murphy M. G.*, St. Basil and monasticism. Washington 1930. — *Nilles N., S. J.*, Kalendarium manuale utriusque Ecclesiae Orientalis et Occidentalis. I. Oeniponte 1896². — *Nysseus D.* OSBM, Phoenix Graeciae. Cracoviae 1659. — *Orgelbrand S.*, Encyklopedya Powszechna. I—XXVIII. Warszawa 1859—1868. — *Pastor L. Fr.*, Geschichte der Päpste. XVI, 1. Freiburg im Br. 1931. — *Pellegrini A.* OSBM, La Badia di Grottaferrata... Roma 1904. — *Placen-*

tinus Gr. OSBM., Commentarium Graecae Pronunciationis... Romae 1751. — *Pozzo G. OSBM.*, Dilucidazioni critico-istoriche della vita di S. Basilio Magno... Romae 1746. — *Rivière J.*, Saint Basile. Paris 1925. — *Rocchi A.*, La Badia di s. Maria di Grottaferrata. Roma 1884. — *Sandini A.*, Vitae Pontificum Romanorum. Ferrariae 1754. — *Соколовъ И.*, Атонское монашество... С.-Петербургъ 1904. — *Той самий*, Состояніе монашества въ византийской Церкви... Казань 1894. — *Скрутенъ Й. ЧСВВ*, Українські мужеські Чини... „Християнський Календар на р. 1923“. Жовква 1922. — *Той самий*, Передмова. „Записки ЧСВВ“. I. Жовква 1924. — *Теодорович П. ЧСВВ*, Св. О. Василій Великий. Ibid. — *Umiński J.*, Historia Kościoła. I—II. Lwów 1933—1934. — *Успенскій П.*, Нитрійскіе монастыри въ Ливіи. Кієвъ 1868. — *Schwiertz St.*, Das morgenländische Mönchtum. I—II. Mainz 1904—1913. — *Szcześniak Wł.*, Dzieje Kościoła katolickiego. I—II. Warszawa 1902—1909.

**„БІБЛІОТЕКА ЦЕНТРАЛ. ВАСИЛІЯНСЬКОГО АРХІВУ“
ПОЯВЛЯЄТЬСЯ ЩОРОКУ.**

ДОСІ ПОЯВИЛИСЯ:

- Ч. 1. *о. Роман Лукань, ЧСВВ.* Василіянські монастирі в станиславівській єпархії. Львів 1935. 8^о, 16. Ціна 0.50
- Ч. 2. *Той самий, Василіяни — Римські Папи.* Львів 1936. 8^о, 20. Ціна 0.60

Крім цього можна дістати ці книжки:

о. М. Каровець, ЧСВВ. Велика Реформа ЧСВВ. 1882 р. Ч. I. Жовква 1933. 8^о, X+2+222+11. Ціна 2.—

Той самий, Велика Реформа ЧСВВ. 1882 р. Ч. II. Львів 1933. 8^о, 202+2. Ціна 1.50

о. Роман Лукань, ЧСВВ. Спис книжок Видавництва ЧСВВ в Жовкві. Жовква 1936. 8^о, 36.

Замовляти:

**ЦЕНТРАЛЬНИЙ ВАСИЛІЯНСЬКИЙ АРХІВ
ЛЬВІВ I, ВУЛИЦЯ ЖОВКІВСЬКА Ч. 36.**

0,60 (1987)

И **7162**

~~13.455.~~